

Vang Sijaobo (1952–1997) bio je jedan od najoriginalnijih i najuticajnijih kineskih pisaca s kraja 20. veka. Rođen u Pekingu, mladost je proveo kao seoski omladinac na farmi u Junanu, zatim u različitim fabrikama širom Pekinga, a bio je i pripadnik programa „slanja omladine na selo”. Iskustva iz radničkog života postala su pozadina za njegove pripovetke, kao što je *Ljubav u revolucionarnom razdoblju*. Svoj književni put započeo je 1980. godine romanom *Zajedno zauvek*, a tokom naredne decenije stvorio je opus koji obuhvata romane, eseje i jedan nagrađeni filmski scenario, *Istočna palata, zapadna palata*, koji je ovenčan nagradom za najbolji scenario na Međunarodnom filmskom festivalu u Argentini i prikazan u zvaničnoj selekciji Kanskog festivala 1997. Godine 1984. odlazi na studije u Sjedinjene Američke Države, gde 1988. magistrira na Univerzitetu u Pitsburgu. Po povratku u domovinu, predavao je na prestižnim kineskim univerzitetima. Za života, Vang Sijaobo je dvaput osvojio nagradu za najbolju novelu srednje dužine koju dodeljuje *United Daily News*. Njegova iznenadna smrt 1997. godine označila je početak onoga što se danas naziva „fenomen Vang Sijaoba”.

b

Vang Sijaobo
ZLATNO DOBA

edicija

KIRKA (knjiga br. 56)

prevela s kineskog

Ivana Elezović Babić

uredništvo, lektura

Aleksandar Šurbatović

Tamara Krstić

Milica Belobrk

korektura

Milena Jakovljević

naslov originala i prava

黄金时代

Copyright © Wang Xiaobo

*Recikliraj, zasadi,
brini se o prirodi onako kako
se ona oduvek brinula o nama.*

sadržaj

Zlatno doba	7
U tridesetoj sa obe noge na zemlji	77
Vreme protiče kao reka	159
Vang Er – hronologija	263
Pisao sam <i>Zlatno doba</i>	264
Pogovor uz <i>Zlatno doba</i>	267

1

Kada sam imao 21 godinu, bio sam poslat na prinudni rad na selo u provinciji Junan. Čen Ćingjang je u to vreme imala 26 godina i radila je kao doktorka u istom mestu. Ja sam bio u Četrnaestom timu u podnožju planine, a ona u Petnaestom na planini. Jednog dana, sišla je s planine da razgovara sa mnom o tome kako ona nije „iznošena cipela”, tj. laka žena. U to vreme je nisam dobro poznavao, samo iz viđenja. Ono o čemu je htela da razgovara bilo je sledeće: iako su svi govorili kako je laka žena, ona je smatrala da to nije tačno. Jer laka žena vara svog muža, a ona ga nikada nije varala. Iako je njen muž bio u zatvoru već godinu dana, ona ga odista nikada nije varala. Čak ni pre toga nije ga varala. Stoga jednostavno nije razumela zašto je ljudi nazivaju lakom ženom. Da sam hteo da je utešim, ne bi bilo teško. Mogao sam logički da dokažem da ona nije laka žena. Ako je Čen Ćingjang laka žena, to znači da je varala svog muža, što podrazumeva da postoji barem jedan čovek s kojim je to radila. Pošto ne postoji niko takav, tvrdnja da

* 破鞋 (kin.) – iznošena cipela, žargonski naziv za ženu koja je imala veliki broj seksualnih partnera. (Sve napomene su prevodiočeve.)

je Čen Ćingjang varala svog muža ne može biti tačna. Ali ja sam uporno govorio da Čen Ćingjang jeste laka žena i da to nije upitno.

Čen Ćingjang je došla kod mene da dokažem da nije laka žena, a povod je bio moj poziv da mi dâ injekciju. Evo kako je to bilo: tokom sezone žetve, vođa tima me nije poslao da orem, već da popravljam jarke, zbog čega mi je kičma uvek bila savijena. Svi koji me poznaju znaju da imam staru povredu na kičmi i da sam visok preko 190 cm. Nakon mesec dana takvog rada, bol u kičmi je postao nepodnošljiv i bez injekcija nisam mogao da zaspim. U ambulanti našeg tima igle su bile stare i oštećene i često se završavalo time što bi mi otkinule komadić mesa s kičme. Nedugo potom, moja kičma je izgledala kao da je pogođena sačmaricom, a rane su se dugo zadržavale. Upravo zbog toga, setio sam se doktorke iz Petnaestog tima Čen Ćingjang, koja je diplomirala na Medicinskom univerzitetu u Pekingu i verovatno je mogla da razlikuje iglu od udice. Zato sam otišao kod nje na pregled. Kad sam se vratio, nije prošlo ni pola sata, a ona je već stigla u moju sobu i tražila dokaz da nije laka žena.

Rekla je da nikako ne prezire lake žene. Prema njenim zapažanjima, lake žene su veoma ljubazne, uvek spremne da pomognu i ne žele nikog da razočaraju. Zbog toga im se čak i divila. Problem nije bio u tome da li su lake žene dobre ili loše, već u tome što ona jednostavno nije bila laka žena. Kao što mačka nije pas. Ako biste mačku nazvali psom, i ona bi se osećala veoma neprijatno. Sada su je svi zvali lakom ženom, što je činilo da se oseća izglumljeno, gotovo kao da više i ne zna ko je.

Kada je Čen Ćingjang došla u moju kolibu, bila je u belom mantilu, golih ruku i nogu, baš kao u svojoj ambulanti

na planini. Jedina razlika je bila što je svoju dugu kosu vezala maramom, a na nogama je imala papuče. Gledajući je, počeo sam da razmišljam: da li je ispod tog belog mantila nešto obukla ili ne? Sama činjenica da je nije bilo briga šta oblači jeste dokaz lepote Čen Čingjang. Imala je onu vrstu samopouzdanja koja se gaji još od detinjstva. Rekao sam joj da je ona zaista laka žena. Čak sam naveo i neke razloge: dakle, tzv. laka žena je samo pojam, naziv. Ako svi kažu da si laka žena, onda si laka žena, i nema tu mnogo filozofije. Ako svi kažu da varaš svog muža, onda varaš svog muža, i tu takođe nema mnogo filozofije. Što se tiče toga zašto svi kažu da si laka žena, po mom mišljenju, stvar je u sledećem: ljudi veruju da udata žena koja ne vara treba da ima izabrano lice i opuštene grudi. Pošto tvoje lice nije izabrano, a grudi ti nisu opuštene, onda, prema njima, mora da si laka žena. Ako ne želiš da budeš laka žena, moraš da izboraš svoju kožu i opustiš grudi – onda te ljudi više neće zvati lakom ženom. Naravno, to je veoma nepravedno, ali ako ne želiš da budeš u nepovoljnom položaju, onda treba da varaš svog muža. Tako ćeš i sama smatrati da si laka žena. Ljudi nemaju obavezu da prvo dokažu da varaš svog muža pre nego što te prozovu lakom ženom. Ti imaš odgovornost da im ne omogućiš da te nazivaju lakom ženom. Čen Čingjang je, čuvši ovo, pocrvenela i gledala me besno, gotovo spremna da me udari. Bila je poznata po tome što je udarala ljude i mnogi su iskusili njen šamar. Ali onda se iznenada smirila i rekla: „U redu, neka budem laka žena. Ali da li su mi grudi opuštene ili ne i da li je moja koža izabrana ili ne – nije tvoja stvar.” Takođe je rekla da ću, ako budem previše razmišljao o ovim stvarima, verovatno dobiti šamar.

Vratimo se tih 20 godina unazad i zamislimo tu scenu u kojoj smo Čen Ćingjang i ja razgovarali o problemu lake žene. U to vreme, moje lice je bilo žućkasto, usne ispucale, s komadićima papira i duvana na njima, kosa raščupana kao stablo palme, a na sebi sam imao prljavi vojnički mantil pun rupa zalepljenih flasterom. Sedeo sam na drvenom krevetu, prekrštenih nogu, kao pravi mangup. Možete zamisliti kako je Čen Ćingjang imala potrebu da me udari kada je čula takvog čoveka da priča o tome da li su joj grudi opuštene ili ne. Bila je pomalo nervozna, verovatno zbog toga što su je mnogi snažni muškarci posećivali pod izgovorom da su bolesni, iako zapravo nisu bili. Ti ljudi nisu dolazili da vide doktorku, već laku ženu. Ja sam bio izuzetak. Moj donji deo leđa izgledao je kao da ga je Džu Bađije* izudarao svojim drljačama. Bez obzira na to da li je bol bio stvaran ili ne, te rupe su bile dovoljan razlog da posetim doktorku. One su joj dale nadu da će možda moći da mi dokaže da nije laka žena. Ako bi bar jedna osoba priznala da ona nije laka žena, to bi bilo mnogo drugačije nego da niko to ne prizna. Ali ja sam je namerno razočarao.

Evo kako sam ja to shvatio: ako bih mogao da dokažem da ona nije laka žena, onda bi stvari bile previše jednostavne. U stvarnosti, ja nisam mogao da dokažem ništa, osim onih stvari koje nisu zahtevale dokaz. To proleće, vođa tima je rekao da sam kriv što je njegova kuja oslepela na levo oko, zbog čega je uvek okretala glavu u stranu, kao balerina. Od tada mi je stalno pravio probleme. Pokušao sam da dokažem svoju nevinost na sledeća tri načina:

* Lik iz čuvenog klasičnog kineskog romana *Putovanje na zapad*.

1. Vođa tima nije imao kuju;
2. Ta kuja je rođena bez levog oka;
3. Ja nisam imao ruke i nisam mogao da držim pušku.

Na kraju, nijedan od ta tri načina nije bio uspešan. Vođa tima je stvarno imao kuju, i njeno levo oko je zaista bilo oslepljeno nakon rođenja, a ja ne samo da sam mogao da držim pušku već sam bio i veoma precizan u gađanju. Malo pre toga, pozajmio sam vazdušnu pušku od Luo Sijaosija i koristio zrna zelenog graška kao metke, ubivši dve tuce miševa u praznom skladištu žita. Naravno, u timu je bilo još mnogo ljudi koji su bili dobri u gađanju, uključujući i pomenutog Luo Sijaosija. Vazdušna puška je bila njegova, i on je bio taj koji je oslepio kuju vođe tima, dok sam ja stajao pored i gledao. Ali nisam mogao da ga odrukam jer smo bili u dobrim odnosima. Osim toga, da je vođa tima smeo da se suprotstavi Luo Sijaosiju, ne bi se okomio na mene. Zato sam ćutao. Ćutanje je bilo isto što i priznanje. Tako sam u proleće išao da sadim pirinač, savičen u polju kao porušeni električni stub, a posle žetve sam čuvao krave, uz zabranu da jedem toplu hranu. Naravno, nisam mogao da ostanem potpuno pasivan. Jednog dana na planini, baš kada sam pozajmio Luo Sijaosijevu vazdušnu pušku, video sam kuju vođe tima kako dolazi. Ispalio sam metak, zbog kog je oslepela i na desno oko. Kako je kuja sada bila i bez levog i bez desnog oka, nije mogla da se vrati kući kod vođe tima – sam Bog zna gde je otišla.

Sećam se da tih dana, osim čuvanja krava na planini i ležanja kod kuće, nisam radio ništa drugo. Osećao sam da ništa nije bilo povezano sa mnom. Ali onda je Čen Ćing-jang ponovo sišla s planine da me vidi. Ispostavilo se da se

pojavió još jedan trač – da smo ona i ja u šemi. Tražila je od mene da dokažemo svoju nevinost. Rekao sam joj da, da bismo to uradili, moramo dokazati sledeće dve stvari:

1. Čen Ćingjang je devica;
2. Ja sam impotentan i nisam sposoban za seksualni odnos.

Obe stvari su bile teško dokazive. Zato nismo mogli da dokažemo svoju nevinost. Ali sam joj predložio da dokažemo da nismo nevini. Čen Ćingjang je, čuvši ovo, prvo pobledela, zatim pocrvenela, i na kraju je u tišini ustala i otišla.

Čen Ćingjang je rekla da sam uvek bio protuva. Prvi put kada me je zamolila da dokažem njenu nevinost, prevrnuo sam očima i počeo da lupetam. Drugi put kada je tražila da dokažemo svoju nevinost, ozbiljno sam joj predložio da imamo seksualni odnos. Zato je odlučila da će me jednom udariti. Da sam znao za njene namere, možda ne bi došlo do onoga što se kasnije desilo.

2

Na dan kada sam proslavio svoj 21. rođendan, čuvao sam goveda pored reke. Po podne sam ležao na travi i zaspao. Dok sam spavao, pokrio sam se s nekoliko listova banane, a kad sam se probudio, na meni nije bilo ničega (listove su verovatno pojela goveda). Sunce suptropske sušne sezone me je pržilo, koža na telu mi je načisto izgorela, osećao sam nepodnošljiv bol i svrab. Moj „mali monah”^{*} stajao je uspravno, uperen ka nebu, dostigavši

* 小和尚 (kin.) – žargonski naziv za muški polni organ.

veličinu bez presedana. Takva je bila scena na dan mog rođendana. Kad sam se probudio, sunce je bilo bleštavo, nebo zastrašujuće plavo, a na mom telu se nataložila sitna prašina, poput sloja pudera. Od svih erekcija koje sam doživeo tokom života, nijedna nije bila tako moćna kao ta, verovatno zbog toga što sam se nalazio u krajnje udaljenom mestu, bez ikoga u okolini.

Ustao sam da proverim goveda i otkrio da su sva ležala u udaljenom rukavcu reke, mirno žvaćući travu. U tom trenutku vladala je potpuna tišina, a preko polja je duvao vetar. Na obali reke nekoliko pari goveda iz sela se tuklo, sa crvenim očima i slinama koje su im curile iz uglova usta. Ta seoska goveda imala su stegnute mošnice i uspravne genitalije. Naša goveda se nisu upuštala u takve stvari. Bez obzira na provokacije, naša goveda su i dalje mirno ležala. Da bismo sprečili povrede od tuča koje bi mogle uticati na prolećno oranje, sve smo ih kastrirali.

Uvek sam bio prisutan prilikom kastracije goveda. Za obične bikove dovoljno je bilo samo odseći im muda nožem. Međutim, za posebno agresivne jedinke koristili smo tehniku čekića, što je podrazumevalo otvaranje mošnica, vađenje testisa i njihovo razbijanje drvenim čekićem. Nakon toga, životinja bi samo jela travu i radila, ne znajući ništa drugo; čak nije bilo potrebno ni vezivati ih za klanje. Vođa tima koji je držao čekić nije imao sumnji da bi takva operacija na ljudima imala isti efekat. Svaki put bi nam vikao: „Vi, divlji bikovi, treba da vam razbijemo muda čekićem da biste se smirili!” Prema njegovoj logici, ovo crveno, uspravno, oko jednog *čija** dugačko „nešto” na mom telu bilo je otelotvorenje greha.

* Jedan *či* = 33,33 cm.